

Kỹ thuật gây trồng rau sắng

Rau sắng (danh pháp hai phần: *Melientha suavis*) là loại rau với lá non, đọt mầm hoặc chùm hoa lấy từ cây sắng, loại cây thuộc bộ Đàn hương (người Việt còn gọi là cây mì chính, rau ngót rừng, người Dao gọi là lai cam, người Mường gọi là là tắc sắng, dân tộc Tày – Thái gọi là pắc van và tất cả đều có nghĩa là rau ngọt). Khác với đa phần các loại rau trong văn hóa ẩm thực người Việt thường là những loại cây nhỏ, thân bụi, loại thảo, cây sắng là một dạng cây thân gỗ (loại mộc) mọc tự nhiên trên núi, chủ yếu là những vách đá của núi đá vôi có cao độ khoảng 100–200 m trở lên so với mặt nước biển ở miền Bắc Việt Nam như Lào Cai, Hà Tây, Lạng Sơn, Quảng Ninh, thậm chí vẫn thường gặp tại các khu rừng già Trường Sơn, nhưng có mật độ cao nhất là ở Vườn Quốc gia Xuân Sơn và vùng đệm của vườn quốc gia này thuộc tỉnh Phú Thọ. Thân cây sắng to, cao, có khi lên tới hàng chục mét chiều cao và đường kính thân tới 20–30 cm, vì vậy muốn hái lá non thường người ta phải trèo lên cây để hái.

Cây sắng là một loại cây khá đặc biệt, cả cây cái và cây đực đều ra những chùm hoa trắng muốt lấm tấm như hoa ngâu, gọi là chùm rỗng rỗng, nhưng chỉ hoa những cây cái mới kết quả. Trước kia cây sắng chỉ mọc hoang dã và bị người dân khai thác kiểu tận thu mà không có bảo tồn, chăm sóc, phát triển nên là một trong những loại cây có nguy cơ tuyệt chủng cao, được đưa vào Sách đỏ Việt Nam. Cây sắng ưa đất ẩm, sống bằng mùn đất do lá cây mục nát tạo ra, thường mọc dưới tán lá của những loại cây khác, không ưa các loại phân bón hóa học. Dù khá khó trồng do kén đất và nhạy cảm với các phương thức chăm sóc cơ học, cây vẫn có thể được nhân giống bằng hạt, hom rễ; trồng phân tán, trồng xen vào các khu rừng tái sinh hoặc trồng xen với cây ăn quả.

1. Gây trồng rau sắng từ hạt

- Nhận biết quả chín: quả rau sắng chín có màu vàng. Mùa thu hái: tháng 6-7
- Xử lý gieo ươm: Quả chín vàng thu hái trong thời gian ngắn, xát sạch vỏ, cùi, sạn đá, xử lý ngâm trong thuốc tím 0,5% trong 15 phút ở nhiệt độ 40°C- 50°C, sau đó rửa sạch thuốc tím và ủ vào cát sạch tỷ lệ 1 hạt 3 cát, thường xuyên giữ ẩm cho tới khi hạt nảy mầm, ta đem gieo vào bầu.

2. Gây trồng rau sắng từ hom

2.1 Cách chọn hom để gây trồng rau sắng

Hom được lấy từ các chồi cấp 1 ở cây rau sắng mẹ sau khi thu hái phần chồi non làm rau. Hom giâm phải mập, khỏe, không bị sâu bệnh, sức sống tốt, khi chồi mới ở giai đoạn bánh tẻ mới tiến hành cắt làm hom giâm.

2.2 Cắt và xử lý hom

Cắt hom giâm thường vào lúc tiết trời âm áp, chiều dài hom từ 15-20cm; mỗi hom ít nhất mang 3 mắt lá; các lá tồn tại trên hom được cắt bớt 2/3 diện tích lá, ngâm vào chậu nước, sau khi kết thúc giai đoạn cắt hom, ta vớt hom ra, vẩy cho ráo nước sau đó chấm vào thuốc kích thích sinh trưởng IBA có nồng độ từ 500ppm -750ppm trước khi giâm vào bầu.

3.3 Kỹ thuật giâm hom khi gây trồng rau sắng

- Hom rau sắng được giâm có chiều sâu 3-4cm, dùng tay ém chặt gốc hom. Để tỷ lệ thành công cao, các luống giâm hom cần có mái che mưa nắng, và hệ thống phun sương tự động.

- Hỗn hợp đất đóng bầu cần được tơi xốp với tỉ lệ 70% đất mùn + 30% phân hoai mục, luống giâm cần được che bóng hoàn toàn cho đến lúc cây ra lá mầm, thường xuyên tưới ẩm, luống giâm phải thoát nước tốt. Sau 4 – 5 tháng giảm độ che bóng xuống còn 60 – 70%. Từ tháng 4 trở đi đảo cây tháng 1 lần. Thường xuyên làm cỏ, phá váng, tưới bổ sung đạm, lân từ tháng thứ 3. Nếu có hiện tượng héo do nấm, phun Booc – đô nồng độ 1%/ngày/ lần cho tới khi dừng hẳn.

- Điều kiện gây trồng rau sắng: Trồng dưới tán rừng , phù hợp nhất là núi đá vôi, không nhất thiết phải phát dọn hết thực bì mà chỉ làm cục bộ, nếu có điều kiện tưới nước trên diện rộng thì càng tốt để tăng năng suất và điều chỉnh thời điểm thu hoạch. Có thể trồng phân tán hay áp dụng mô hình nông lâm kết hợp những nơi đất đủ ẩm, không chua, thoát nước tốt.

- Tiêu chuẩn cây con: Cây con có chiều cao 25 – 30 cm, đường kính gốc 1,5 – 2,5 mm, hình dáng đẹp, lá bóng, không sâu bệnh.

- Mật độ trồng: 2 x 2,5m hoặc 2 x 2m; hố trồng 40 x 40 x 40. Mỗi hố bón lót 3 – 5 kg phân chuồng và 50 g phân lân. Chọn thời tiết thích hợp và nén chặt đất khi trồng. Chú ý tạo độ che bóng cho cây rau sắng ở giai đoạn mới trồng.

- Chăm sóc: Giai đoạn cây con cần duy trì độ che bóng 30 – 50%, sau 2-3 năm thì giảm dần, tới năm thứ 4 -5 thì có thể mở tán hoàn toàn cho cây trồng. Định kỳ làm cỏ, phát dây leo, bụi rậm làm ảnh hưởng tới sinh trưởng của cây rau sắng.